

פניני דעת

גליון לעמלי התורה ונושאי דגלה בעיה"ק טבריה ת"ו

גליון מס' 87
פרשת 'בהעלותך'
יד' סיון ה'תש"פ

87

השבוע בגליון:

המפתח האמיתי

- 1 דעת ומחשבה - עמ' 1
בדרך שאדם רוצה לילך...
- 2 מאמר ודעת - עמ' 2
"אין לי עוד אחד כזה!"
- 3 הוא עובדא - עמ' 3
'חשבו מה שחשבו', ומה התוצאה?
- 4 דעות ודעת - עמ' 4
מי צריך את משרד הבריאות?
- 5 נקודה למחשבה - עמ' 5
תלמידי הרשב"א והרא"ש בספרד
- 6 ארזי הלבנון - עמ' 6

שבת שלום ומבורך

דעת ומחשבה

המפתח האמיתי

"שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאי"ן יבוא עזרי", אדם מחפש עזרה, אדם מחפש סיוע, לא תמיד הכל מצליח, פעמים רבות נתקל הוא בבעיה כל שהיא, פעמים קשה פעמים רכה, אך מחפש הוא מי שיתן לן עצה נבונה.

מאי"ן - אם הנך מרגיש עצמך כאין כאפס בלא כלום, כל כולך תלוי במי שאמר והיה העולם, אזי יבוא עזרי, ישנה הבטחה מפורשת שיבוא לך עזרך, מאיזה כיוון ופינה זאת לא תדע, אך בטח נא בבוא עולם שיעלה מזור למכתך, יעלה ארוכה למחלתך, יחנך בעיצה לבעייתך, ואל האדם הראוי ידריך צעדך.

זהו סודה של הענווה בה זכה משה רבינו להתעטר בה בפרשתינו, עדות נאמנה מפי בורא

עולם על מפעל חיים של בחיר הבריאה, של מוסר התורה, מאי קא זכיא ליה? ענותנותו המופלגה, "והאיש משה עניו מאוד" עניו סתם אין כתיב כאן אלא עניו "מאוד", סתם עניו אין כתיב כאן אלא "מכל האדם אשר על פני האדמה".

אם פעם התפלאנו מדוע נאמר ולא קם נביא עוד כמשה וגו', אזי התשובה נעוצה כאן בפרשה, משום שלא היה אדם שהגיע לכך בדרגתו, אין כאן התהדרות במסירת התורה גרידא, יש כאן ראייה מעמיקה של סיבת המסירה, טמון כאן סודה הנפלא של ההצלחה. על מנת לקרב את הדברים לשכלינו מצאנו לנכון להביא בכאן אחד ממעשי הענווה הנפלאים של רשכבה"ג הגאון הסטייפלער זצ"ל אשר הופיע בילקוט לקח טוב השופכים אור של זוך וטהרה על פנימיות נפשם של ענקי התורה.

אברך ירושלמי דפק על דלתו של רבינו בני ברק. הוברר לו שרבינו אינו חש בטוב ואינו מקבל באותו ערב את הפונים. היכן יעשה את הלילה? שאל. הפנו אותו לבית הכנסת לדרמן, שם מצויים כנראה אברכים שיארחוהו ברצון. פנה האברך לבית הכנסת, נטל ספר והחל ללמוד. עובר שעה קלה, ולפתע הופיע בפתח בית הכנסת רבנו הסטייפלער בכבודו ובעצמו. מה אירע? הוא שמע מפי בתו תליט"א על האברך, והחליט לזכות במצוות הכנסת אורחים, הוא ליווהו לביתו, ערך לפניו שלחן והציע מטה ולמחרת לא היה מוכן להטות אוזן למשאלתו עד לסיום ארוחת הבוקר של האברך.

הסיפור עשה לו כנפיים. הכל ידעו מה קשה ההליכה לרבינו, הכל ידעו שלא חש בטוב, ומשהבחין רבינו בהתפעלות, כעס ורטן: "עוד יספרו עלי בפליאה שאני מניח תפילין!" "אין ברכת יישר כח עבור מילוי חובה, אין במה להתגאות", והדברים מדברים בעד עצמם. מה שנותר לנו לעשות זה לדעת לילך צעד אחר צעד, לא ביום אחד ניתן להשיג דרגות כאלו נפלאות, אך בצורה עקבית ובטוחת מתוך נחישות מוצלחת ניתן בהחלט ליישם המשאלות, רק נזכור תמיד שזהו המפתח האמיתי, אם רוצים לזכות להשראת שכינה פרטית זהו הפתח וזוהי הדרך, כי אם לא נלך בה אזי יודעים אנו כי "אין אני והוא יכולין לדור בכפיפה אחת".

שבת שלום ומבורך!

קו השיעורים "שיערי דעת"
האזנה לשיעורי דף היומי, שיעורים בהלכה, שיחות מוסר,
שביבי דעת ומחשבה ועוד בקו: 074-740-32-90

בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו

"למה נגרע לבלתי הקריב קרבן ה' במועדו בתוך בני ישראל" (ט, ז).

תמוה מאוד איך עלה בדעתם לבקש דבר כזה? כיון שנמנע מהם לעשות הפסח, וכבר עבר זמנו, איך לא אמרו נואש?

אלא, רואים מכאן שהרצון של האדם צריך להיות תקיף וחזק, ואע"פ שרואה בחוש שעפ"י כשרונותיו או כוחותיו ומדותיו, אין לו אפשרות כלל להצליח, מ"מ אין לו להתיימשך מן הרחמים, ועליו לבקש ולשאוף לשלימות בכל אופן!

כי גם ברוחניות "אין עוד מלבדו", ורק ה' יתן חכמה, מפיו דעת ותבונה. - ולכן הצליחו לחדש כאן מצוות "פסח שני", כי עם רצון ושאיפה חזקה, זוכים לעזר ה' למעלה מן הטבע! ("מליץ יושר").

מסופר במדרש (פ' שמיני): מעשה באחד שהיה מורגל מאוד בשתיית יין ובשיכרות, עד שהיה מוכר את כלי ביתו ושותה בהם יין, אמרו בניו אחד לשני, באופן כזה לא ישאיר לנו אבינו שום רכוש, מה עשו, השקו אותו יין עד שהשתכר לקחו אותו והוציאוהו מחוץ לעיר ושמוהו במערה המוכנת לקבור בה מתים, וכוונתם בזה היתה כשיתעורר ויראה היכן נמצא, זה יזכירו לשוב מדרכו הרעה, או שהתכוונו שממש ימות שם, עכ"פ השאירוהו שם והלכו להם לביתם, והוא נשאר שוכב במערה, ישן בשיכרותו.

והנה אירע דבר פלא, - בדיוק שם עוברת שיירת אנשים "סוחרי יין", טעונים כדי יין, כשהגיעו ליד המערה המוכנה לקבורת אותו שיכור בדיוק אז הם שומעים קול המולה גדולה מן העיר, והיה נראה להם כקול מלחמה. מה עשו, במהירות פרקו את כל חביות היין, והניחו אותם בתוך אותה המערה שהיה ישן שם אותו אדם.

כשהקיץ השיכור מיינו, והנה הוא רואה נוד מלא יין נתון למראשותיו... פתח את הנווד, ונתנהו לתוך פיו, שלא יצטרך אפילו לקום, וכך הוא שוכב ושותה כאוות נפשו...

לאחר שלשה ימים, אמרו בניו, וכי אין אנו הולכים ורואים מה נעשה באבינו, הלכו להם ובאו לאותה מערה, ומה הם רואים? - אביהם שוכב ונוד היין נתון בפיו...

אמרו אף כאן אין הקב"ה מניח אותך, והואיל והוא נותן לך אין אנו יודעים מה לעשות נגד רצון הקב"ה! עשו ביניהם תקנה שכל אחד ואחד מביניהם ישקה את אביהם יום אחד יין. (מד"ר ויקרא יב, טו).

אמר על זה רבי אליהו דסלר זצ"ל: התפעלתי מדברי חז"ל אלו לראות אשר "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכים אותו" הוא, לאו דוקא בדרך הטבע, אלא גם בסיבות רחוקות כמעט על דרך נס, בסיבות שונות ורחוקות...

ואם כך הוא לרע, הרי מידה טובה מרובה, וא"כ עד כמה גדולה הסייעתא דשמיא, כי לרע רק "פותחין", אבל לטוב "מסייעין" אותו למעלה מדרך הטבע, פי חמש מאות מדרגות. וכן אמר הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, מסופר בגמרא פעם אחת הלכו יחד רבי מאיר רבי יהודה ורבי יוסי - והנה רבי מאיר הוה דייק בשמא [כלומר היה קובע את אישיות האדם וצדקתו עפ"י שמו], אבל ר' יהודה ור' יוסי, לא היו מדייקים משמות האנשים.

בדרכם הגיעו לאכסניה ובקשו להשאר שם לשבות בשבת, הסכים בעל האכסניה - שאלוהו מה שמך? אמר להם "כידור" אמר ר"מ שמע מיניה אדם רשע הוא שנאמר "כי דור תהפכות המה", אבל ר' יהודה ור' יוסי לא חששו לזה, ולכן לפני שבת מסרו לבעל האכסניה את ארנקיהם כדי שישמור עליהם עד לאחר שבת, אבל ר"מ שחשש לשמו לא מסר את ארנקו וכספו, הלך והטמינם בבית הקברות, ובלא לשים לב טמן את ארנקו בסמוך לקברו של אביו של בעל האכסניה. בליל שבת בא אביו של בעל האכסניה בחלום לבנו ואמר לו בא וקח את הכסף והארנק המונחים ליד ראשי... למחרת בבוקר, סיפר בעל האכסניה את חלומו לחכמים, אמרו לו ר"מ חלומות של ערב שבת אין בהם ממש, כי רצה ר"מ להסיח דעתו שלא ילך. ואח"כ הלך ר"מ לבית הקברות ועמד ושמר שם כל אותו היום שלא יקחהו.

למחרת השבת בקשו רבי יהודה ורבי יוסי ממנו את כספם הכחיש בעל האכסניה ואמר לא היו דברים מעולם. אמר להם רבי מאיר מדוע לא דייקתם בשמו, אמרו לו מדוע לא אמרת לנו...

תמה הגר"ח שמואלביץ, איך יתכן שבא אליו אביו מעולם האמת, לומר לבנו לגנוב?! אלא, "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו" הוא אפילו בדרך נס, דכיון שבעל האכסניה היה גנב ורצה לגנוב, אז מביאים לו אפילו את אביו שנפטר בחלום שישכנעהו ללכת ולגנוב... ק"ו במידה טובה שהיא כן.

במידה טובה כפולה ומכופלת עלינו לזקק את כח הרצון לשאיפה וצמיחה בתורה ויר"ש. לבחור לעצמנו דרך של עליה בחיים, להבין והפנים כי ה' הוא זה שמוליך אותנו, בדרך שנבחר בה לעשות רצונו בלבב שלם.

חשבו שקורה להם משהו רע וקרה רק טוב

לחבר שלי נכנס עכבר לתוך הבית. ברגע שזה קרה נכנס הבית לכוננות. החדר נחסם, הוצבו מלכודות, אך העכבר, כך מסתבר, היה פיקח וערמומי ונמנע מלהילכד. עבר יום, עברו יומיים, ויועצי עכברים בכירים טענו בפני חברי כי מן הסתם העכבר הסתלק כלעומת שבא, והבית יכול לשוב למתכונת רגילה. כך היה, אלא שבוע לאחר מכן נראה שוב העכבר חולף באותו חדר, ושוב נכנס הבית לכוננות.

הפעם הוזמן לוכד עכברים מקצועי שעשה הערכה פסיכולוגית על תנועותיו של העכבר, ולאחר מכן הניח רעל עכברים מחוץ לבית ומלכודות בתוכו, וכולם קיוו לטוב. ובאמת, יום לאחר מכן נלכד העכבר באחת המלכודות.

כדי להבין מה הפשט "מלכודת", צריך להבהיר שבסך הכול מדובר בפיסת קרטון המרוחה בדבק, עליה מניחים פיסות גבינה צהובה, וכשעכבר מתפתה לטעום הוא נדבק למשטח. וכאן ניצבה בפני חברי בעיה נוספת. מה עושים כעת? לפניו משטח ועליו עכברון קטנטן, חי עד מאוד, רק לא יכול לזוז, למרות שהוא מאוד מנסה וציוציו מכמירים את הלב. בן אדם מן היישוב לא יכול להתקרב לדבר הזה.

לאחר מחשבה ארוכה, הוא נטל תרסיס הדברה לזוחלים הקיים בכל בית והחל להמטיר על העכבר. לא תאמינו מה קרה... מסתבר שלחומר ההדברה לא היה שום השפעה על העכבר, מצד שני... הוא המיס את הדבק... והעכבר נמלט על נפשו... מזל של עכבר!

החיים מלאים בסיפורים אמיתיים של בני אדם שחשבו שקורה להם משהו רע ובעצם קרה להם משהו טוב. אחד הסיפורים הידועים הוא של פליטים מגרמניה שהצליחו להשיג ספינה שתבריח אותם לאוסטרליה. בדרך בזז הצוות את רכושם והשליך את כל הציוד שלהם הימה. מה שכאב לנוסעים היהודים במיוחד היה ספרי קודש יקרים שנאלצו להשליך בכמויות. מה שקרה בהמשך היה, שצוללת גרמנית ביקשה להטביע את הספינה. הם שלחו טורפדו שהחטיא, ובדרך לטורפדו השני הציצו בפריסקופ וראו ספרים הכתובים בשפה הגרמנית. הם דווחו למפקדה על כך וזו הורתה להם להסתלק, מתוך מחשבה שמדובר בנוסעים גרמניים.

סיפור נוסף הוא סיפורו של ארז שמואליאן שפורסם במגזין "קטיפה". צנחן שאיבד את כף ידו במהלך צניחה, קיבל מהצבא רכב עם הגה כוח מיוחד שאפשר לו לעשות סיבוב מלא בהזזה קלילה של ההגה. יום אחד בנסעו עם משפחתו בשטחים בכביש צר, חסמו את הכביש שני רכבים ולעבר מכונית המשפחה נפתחה אש צולבת. בתנאים הרגילים לא היה להם סיכוי לשרוד. היה זה בתקופה בה בכל שבוע נהרגו משפחות שלמות בדרך זו... אבל לארז שמואליאן היתה אפשרות לעשות פרסה בשניות... והוא ומשפחתו ניצלו. אז הוא אמנם איבד כף יד, אך הרוויח שנים לאחר מכן בסייעתא דשמיא את חייו וחיי משפחתו. כיהודים מאמינים בני מאמינים אחרים יודעים כי גורלו של כל יצור בטבע האנושי נגזר מלמעלה, ובעצם גורלה של כל האנושות. ובכל זאת, בני אדם, בעיקר חסרי אמונה וביטחון, סבורים שיש בידם לקבוע גורלות. הם טועים. אמנם יש להם בחירה לגבי מעשיהם, לפעול בדרך טובה או רעה, אך לגבי תוצאת הדברים, הכל נגזר מלמעלה, ובני אדם רק מקבלים שכר על מעשיהם הטובים ועונש על מעשיהם הרעים. ועל כך נאמר: "רבות מחשבות בלב איש ועצת ד' היא תקום".

ההיסטוריה מלמדת כי במקרים רבים, בני אדם ואפילו ארגונים וממשלות עשו מאמצים בלתי רגילים להשיג תוצאה מסוימת, ובדומה לעכבר, דווקא הדברים שעשו יצרו בדיוק את ההפך. ניתן לראות זאת באופן מוחשי במקרים בהם משהו מחליט לרדוף את זולתו. מסתבר שלפעמים עצם הרדיפה יוצרת זרקורים סביב האדם ומביאה לציבור את עצם עובדת קיומו, ולעיתים מקנה לו אהדה רבה. האחד חושב שהוא רודף משהו ולמעשה מסייע לו, והשני חש נרדף ומסכן ואינו מבין שבצד זה הדבר הטוב ביותר שקורה לו.

המשפט "מעז יצא מתוק", הוא ביטוי לשינוי חיובי הנובע מעצם מציאותו של מצב שלילי. אך כמו הרבה מושגים בעברית, נעשה שימוש במקורות מבלי לרדת למורכבותם של הדברים. כי מקור הביטוי הוא סיפורו של שמשון הגיבור (שופטים, י"ד), ודווקא משפט זה שנאמר על ידו, לא הביא שום דבר טוב, אלא מלמד גם על תהפוכות החיים, ועד כמה אין לבן אנוש מושג מה תוצאות פעולותיו.

וכך מתואר בנביא: בדרכו לעיר תמנה פגש שמשון בכפיר אריות, וישסעהו כשסע את הגדי. לאחר מכן התמקמה בגווית האריה כוורת דבורים, ושמשון רדה ממנה דבש. במשתה חתונתו חד שמשון חידה לפלשתים: "ויאמר להם מהאכל יצא מאכל ומעז יצא מתוק" - כאשר פתרון החידה היה שמאריה הקרוי "עז", יצא מתוק - "דבש". הוא הבטיח 30 חליפות בגדים לפותרים נכונה.

כעת תראו למה הובילה החידה הפשוטה הזו: הפלשתים, שלא הצליחו לפתור את החידה, איימו על אשת שמשון שישרפו את בית הוריה אם לא תגלה להם את פתרון החידה. זו הצליחה לחלץ משמשון את התשובה וגילתה את פתרון החידה לבני עמה. כדי לשלם את חובו, הגיע שמשון לאשקלון ולקח בכוח את חליפותיהם של שלושים פלשתים. כאן החלה...

מלחמה של ממש. האשה חזרה לביתה בהוראת אביה, שמשון בתגובה לכד 300 שועלים, קשר לפידים לזנבותיהם, שילחם בשדות פלשתים והבעיר את כל יכולם. הפלשתים נקמו על ידי שריפת האשה ואביה, וכתגובה היכה אותם שמשון "שוק על ירך". הפלשתים לכדו אותו בערמה, אך שמשון השתחרר ללא קושי מהכבלים, מצא לחי חמור והיכה באמצעותה אלף פלשתים. לאחר מלחמה עקובה מדם מצליחים הפלשתים בערמה להבין את סוד כוחו - שערו הארוך, גוזזים אותו, מנקרים את שתי עיניו וחוגגים את לכידתו ברוב עם, במקדש דגון, שאליו הביאו את שמשון העיוור והמושפל.

שמשון נושא תפילה: "זכרני נא וחזקני נא אך הפעם הזה, האלוקים, ואנקמה נקם אחת משתי עיני מפלשתים". לאחר מכן לפת את העמודים וקרא: "תמות נפשי עם פלשתים" (שם, ט"ז כ"ח-ל), והמבנה קרס על כל החוגגים. "ויהיו המתים אשר המית במותו רבים מאשר המית בחייו". חידה פשוטה. תראו למה היא מובילה. כעת תגידו אתם: היכול בן אנוש לדעת תוצאות מעשיו. (חיים ולדר, פורסם במגזין 'במה' פר' במדבר תש"פ).

ארזי הלבנון תהלוכות אדירי התורה בדור הראשונים

הרב שאול הלל כולל 'שערי דעת'

תלמידי הרשב"א והרא"ש בספרד

בשבועות האחרונים עסקנו בקהילות אשכנז, מתקופת הטור ועד לסוף תקופת הראשונים כשבימיהם התורה מתחילה להתבסס במקומה החדש - פולין וסביבותיה.

בשבועות הקרובים נחזור אל ארצות ספרד מפטירת הרא"ש ואילך עד לסוף תקופת הראשונים, גזרות קנ"א וגירוש ספרד כשבמקום זה סיום תקופת הראשונים נהוג להגדירו בצורה ברורה יותר, כשכל הקהילות נעקרו ממקומן בזמן גירוש ספרד.

הזכרנו בעבר שרבינו יעקב בעל הטורים נפטר בשנת ה' אלפים ק'. לאחר פטירתו ידועים לנו בשמותם כמה מרבתינו הראשונים כמו הר"ן ועוד, אך לפירוט הדברים נחזור מעט אחר בשנים. רבינו ניסים נולד לאביו, רבינו ראובן סמוך לשנת ע' לאלף השישי (לפני כשבע מאות ועשר שנים), בעיר גירונה (היא העיר גרנדה, עירו של רבינו שמואל הנגיד, רבינו יונה ועוד מרבתינו הראשונים), הוא קיבל תורה מאביו רבינו ראובן ב"ר ניסים, ו"א שקיבל גם מהרשב"א ומרבינו פרץ הכהן (וכבר הערנו בעבר ששיטה זו שהרן קיבל תורה מפי הרשב"א ישירות לא עולה בסדר השנים משום שהרשב"א נפטר בשנת ע', סמוך לשנת לידתו של הר"ן).

ידועים דברי חז"ל 'הכל תלוי במזל אפילו ספר תורה שבהיכל' (זהר נשא קל"ז) וכך נשתכח שמו של אחד מרבתינו הראשונים שבאותו הדור, שתלמידיו, הר"ן הריב"ש והתשב"ץ, היו מפורסמים מאוד, שמו היה רבינו פרץ ב"ר יצחק הכהן, שתלמידיו ובני דורו מזכירים אותו בתשובותיו אך בזמננו יש שנוטים להחליפו עם שמו של ראשון אחר בשם זהה - רבינו פרץ ב"ר אליהו מקורביל בעל התוספות, אך ברור הדבר שאלו שני אישים שפעלו במקומות ובזמנים אחרים (אם כי, יש לציין שלא בכל המקומות הר"ן מכנהו בתואר מורי, ולכן הדברים אינם ברורים שהיה רבו של הר"ן).

מקומות רבנותו של הר"ן במשך כל שנות חייו אינם ידועים אך ידוע שבסוף ימיו כיהן ברבנות ברצלונה, עירו של הרשב"א בדור הקודם. מכל מקום הדברים ברורים לכל מעיין בספרי התשובות מאותה התקופה שההערכה אליו חרגה הרבה מעבר לגבולות של זמן ומקום, הר"ן היה למנהיג הדור לא רק בספרד אלא אף מאשכנז הגיעו ללמוד תורה מפיו.

בתשובות הריב"ש אנו מוצאים שבחים מופלגים אודות רבו זה, וכך הוא כותב (תשובה ס') "ובאמת כי בכל חכמי ישראל אין ערוך אליו וכו', כולם לפניו כקליפת השום". וכך בתשובה אחרת (סי' שע"ו) הוא כותב בזו הלשון: "...ובראשם מורינו הר"ן שהוא התל שהכל פונין אליו, השופט הגדול העומד על בני עמינו להורות את בני ישראל" ועוד שם, "מורינו רבי ניסים השקול כנגד הכל".

גם בדורות הבאים ישנם ביטויי הערכה מופלגים, בתשובת רבינו שלמה בן התשב"ץ (סי' קע"ה) הוא כותב "הר"ן שתורתנו שלו היא", וזו תשובה שנכתבה לאחר שלשה דורות, ע"י תלמיד של תלמיד של תלמיד הר"ן (הר"ן היה רבו של הריב"ש, הריב"ש הוא רבו של התשב"ץ, אביו ורבו של רבינו שלמה).

הר"ן כתב כמה חיבורים גדולים בהקיפם, ונזכרים כאן בקצרה ובשבוע הבא א"ה נעסוק בהרחבה. חיבוריו הידועים הם כמונן פירושו לרי"ף, חידושי לגמרא, ופירושו הנודע למסכת נדרים, וישנם עוד כמה חיבורים, כמו דרשות הר"ן, פירוש לתורה (שלא הספיק לסיימו), שו"ת הר"ן וכן כמה פיוטים.

אין לי עוד אחד כזה

סיפור נפלא שמענו. סיפור שמייקר כל אחד ואחד מאתנו. ומעשה היה בכותל המערבי. בפניה הסמוכה לקיר הצפוני, עמד יהודי נשוא פנים ושפך את צקון לבו לפני הבורא. הוא החזיק ספר תהלים בידו וגופו לא נע ולא זע. רק דמעותיו זלגו באין מפריע ונעו על לחייו ומשם לזקנו. מידי פעם פרצה מלבו אנחה רווית כאב, שקולה הדהד בין אבני הכותל. מהצד, עמד יהודי שנראה כתושב חוץ, הביט בו ביהודי המתפלל, ועינו הבחינה כי בצרה גדולה הוא. שטף הדמעות נגע לו מאד, ואנחותיו של האיש שברו את לבו. הוא המתין לרגע של הפוגה, וניגש אל אותו איש ירושלים, ר' אהרן קראו לו. "אני רואה שיש לך צרות גדולות" פתח ואמר. "אולי אוכל לעזור לך?" לעזור לי? במה תוכל? אשמע ואראה מה אני יכול לעזור.

אז בא נרחיק מעט מהכותל ואספר לך, אני אב לשמונה עשר ילדים... שנים אני נאבק לכלכל אותם ולפרנסם. ועתה הגיעו הילדים לגיל קידושין, ואני לא יודע איך וכיצד אוכל להשיא אותם כשהכיס ריק ואין בו. עם הצרה הזו באתי אל שריד המקדש, מקום שהשכינה לא זזה משם ובקשתי מהקב"ה שיזמין לי את האפשרות לחתן את הילדים בכבוד. והאיש משתאה... הוא מקשיב לסיפור ומציע הצעה מעניינת אך קצת מביכה.

"אמרת שיש לך שמונה עשר ילדים. יפה, זה בהחלט לא קל להחזיק בית כזה גדול. אני מבוגר כבר בגילי. מזלי לא שפר עלי. אשתי איננה כבר עמי ולא נולדו ילדים. ערירי אני. כסף לא חסר לי ואני יכול להחזיק אותך ואת בני ביתך שנים רבות. ולא זו בלבד אלא אני מוכן גם לחתן אותם ולתת להם את כל הוצאות החתונה כולל דירה בירושלים לכל אחד..."

ומיודענו עומד מופתע הוא רואה את ישועת ה' שבאה כהרף עין ולבו גואה מהתרגשות. אך היהודי הגביר ממשיך בדבריו ואומר: "תנאי אחד יש לי, אני מוכן לעזור לכם אבל בתנאי שתיתן לי בן אחד..."

לרגע שררה במקום שתיקה, אך לא הוא שיוותר על ההזדמנות הזו.

"בסדר גמור", ענה מיודענו, "מחר תבא לביתי, ושם אמלא את בקשתך".

כשהגיע ר' אהרן לביתו, הורה להכין את הבית לקראת בואו של יהודי חשוב מאד לביתם. "תקנו מכל אשר תחפצו" הורה, "תרשמו במכולת על שמנו, בשר ודגים וכל מיני מטעמים. גם יין משובח תקנו ומכל טוב הארץ תביאו".

ויהי היום, והגביר מופיע בפתח. ארבעים זוגות עיניים התמקדו בו. מראהו לא היה מראה שהורגלו אליו. הוא לבש כובע אפור קטן בפיו מקטרת מעלה עשן ועל כתפיו כתפיות צבעוניות שירדו על פי מידותיו.

הוא נכנס אחר כבוד אל הבית. שולחן ערוך ומכובד קידם את פניו. ויחדיו ישבו לסעודה שאיש לא ידע את מטרתה, ואף את סופה.

ישבו הילדים כשתילי זיתים סביב שולחן אביהם, עקרת הבית הוציאה את אשר הכינה, והסעודה הפכה למלכותית. בסיום הסעודה פונה המארח לאורח הנכבד ואומר לו, "הנה, הגיע הזמן... בחר לך את הילד אותו תרצה לקחת..."

האם שלא פיללה למחיר כה גבוה על הארוחה הביטה כנשוכת נחש, אך מיודענו סימן בידו כאומר 'הניחי לי, אל דאגה'.

הגביר מושיט אצבעו על ילד חמד מהילדים. ילד בן שמונה שנים, שפאותיו המסולסלות ליטפו את לחייו האדמדמות. עיניו הפיקוקיות אף הן הוסיפו הוד והדר למראהו. "את זה אני רוצה".

ור' אהרן מחזיק בידו של הגביר כמתנצל, ואומר לו, "אותו? אותו איני יכול למסור לך, אין לי עוד אחד כזה..."

מאוכזב קמעה המשיך לבחון את הילדים, ושם עיניו על ילד בן ארבע. "אותו הייתי רוצה" אמר כשהוא מצביע על הילד הקטן.

"אווהו" אומר בעל הבית, "יש לך טביעת עין", זהו ילד שכבר בגיל שלש ידע קרא וכתוב. זהו חמדת הלבבות של הבית. אך לא אוכל לתת לך אותו... כי אין לי עוד אחד כזה..."

מאוכזב ניסה את מזלו שוב. והפעם נתן עיניו בנער כבן חמש עשרה. הוא נראה בוגר בנפשו ועדיין לגדולות. ושוב ניסה הגביר ושאל, "את זה אוכל לקבל?"

"צר לי" משיב ר' אהרן. לא, לא אוכל לתת לך גם אותו... אתה יודע למה?" ושניהם כמעט כאחד ענו ואמרו, "כי אין לי עוד אחד כזה".

ניסיונות נוספים של האיש אף הם לא העלו דבר, והוא הבין כי אפסה תקוותו לשוב לביתו עם בן מאומץ.

סופו של הסיפור אף הוא מפתיע. האיש התלהב כל כך מהיחס של האב כלפי כל אחד. הוא ראה כי הוא מחבב ומעריך כל ילד לפי מעלותיו ואמר: אז אולי... אולי תהיה לי הזכות להצטרף למשפחה המופלאה שלכם. לא אפיל דבר מכל אשר הבטחת. רק תן לי להיות הילד האחד שייחלתי לו. תן לי להיות עוד ילד שתאמר עליו, "אין לי עוד אחד כזה..."

מהלכים בין העומדים...

ה'קורונה' חולפת בס"ד. חזרו ללימודים, פוגשים את סבא וסבתא, החנויות עמוסות, והעובדים משתקמים מתקופת 'חל"ת'. אל לנו לתת למשבר להעלם מבלי לקיים חשיבה, הסקת מסקנות, והערכת מצב. לא את 'מערכת הבריאות' נדרשנו לסכם, את המל"ל או תפקוד משרד רוה"מ. אנו עסוקים בתלמידים. על חינוכם.

מן השמים ניתנה לנו, הורים ומחנכים, הזדמנות לראות את ילדינו 'עצמאים'. בלי מערכת שעות מחייבת, ללא 'צלצול' בית ספר, מבחנים ורישומי נוכחות. הורים רבים אומרים בכאב - התאכזבנו. (רק שלא יאמרו זאת לילדיהם, כי אין האשמה בם!) "בני התבטל כחסר עול-מלכות-שמים", "בתי לא גילתה עצמאות חינוכית".

מערכות הלמידה בימינו נעשות יותר ויותר תחרותיות בעשייה חיצונית (לימודים עד הלילה... הספק מוגדל וחופש מקוצר... תכנית מבחנים מדוקדקת...). מרוב לימוד כמעט ואין זמן לחנך. הבה נתעורר לקריאתו הנוקבת של רבינו הקדוש מקוצק, לחסיד שבישרו 'למדתי את כל הש"ס' - 'ומה הש"ס לימד אותך...!'

'בהעלותך את הנרות - עד שתהא השלהבת עולה מאליה'. מה ראינו בעידן הקורונה כאשר 'יד הכהן' התרחקה מהעלאת הנר, איך למד הנער מאלי - תרתי משמע: האם רצה ללמוד מאלי, והאם הצליח ללמוד לבדו? שמעתי על ר"מ בישיבה שפנה לתלמידיו בר"ה-לשנת-הלימודים, ר"ח אלול, "מה אני מלמד אתכם השנה". התלמידים שתקו, בביישנות בראשיתית ובהכנעה אלולית. "אל תחששו, מה אני מלמד אתכם השנה". 'נחשון' אחד השיב 'גמרא גיטין'. הר"מ שתק, כשמבטו מזמין עוד תשובות. בחור השיב בלחש "לומדים עיון". שלישי ענה בידענות "לומדים איך ללמוד". לאחר שתיקה מרכזת ומחממת, יישר הר"מ מבטו ואמר "ראשית כל, לא אני מלמד, אלא אתם לומדים. אתם תלמדו השנה איך לחשוב ואיך לזהות, איך להכליל ואיך לפרט, איך לטעון ואיך להאזין לטענת הזולת. איך לבחון דבר אחד בשני כיוונים. הכלי בו 'תשתמשו' לכך הוא מס' גיטין... לא לומדים כדי להצליח ב'פליטת אינפורמציה אצורה' בלבד...

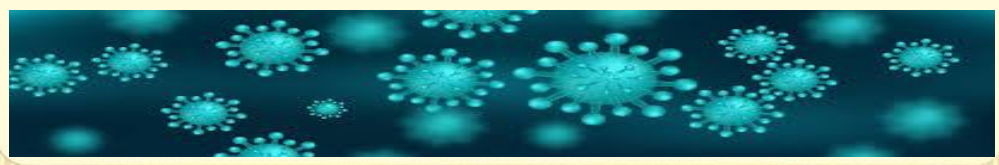
ילד מכונס בפינת הספה, שקוע בספר שבידו, מצויר או עלילה. ומדוע אינו מתכרבל עם גמרא? "כי ספר מעניין". ומדוע אין הגמרא מעניינת אותו? שמא מנעו ממנו צוף הגמרא, המתיקות שבחשיבה עצמאית, מגד ההתבוננות והתנסות. הוא שומע רבות: "צריך להספיק את החומר", ומבין ש'החומר' הינו מעמסה כבדה. במקום שהילד ירשום במוחו, בשמחה, את מה שהוא הבין, מעתיק במחברתו מה שהמלמד מבין...

לאור תקופת ה'קורונה', בו זכינו לשעות איכות משפחתיות בבית, יש להתבונן האם יום לימוד כה ארוך באמת מועיל ומחייב לפיתוחו העתידי של הילד? האם משימות ובחינות כה רבות באמת חיוניות לבנות?

הגיע הזמן לאמץ דברי הרמב"ן באגרתו "וכאשר תקום מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקיימו"... לימוד המביא לידי מעשה, למידה מעצבת ומענגת, למידה לש"ש ולא לשם תחרות!

כותרת מאמר זה לקוח מהפטרת השבוע: "ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה"... העולם כלוא במוסכמות מרובעות ומקובעות. בימי הקורונה נוכחנו שלא-הכל-בדיוק-עובד. נשתחרר מהסגר! הבה נהיה 'מהלכים', יצירתיים, חדשניים ומעזים. נעלה נרותינו הקדושות ותהא שלהבתם עולה מאליה! מאירים את העולם!

בהצלחה בעבודת הקודש! ('דרשו' בשם הרב יחיאל מונדורביץ).

המערכת: "שערי דעת"

רח' המגינים 32 ת.ד. 1778 טבריה

טלפקס. 077-4102298

דוא"ל: Shaare.daat@gmail.com

ניתן להיות שותפים באמצעות "נדרים פלוס" שערי דעת - טבריה

"ודא צריך למודעי כי כך צריכה להיות צורתה של ישיבה מרתף גדול של יין שכל מי שרק דורך על סף דלת הישיבה צריך להשתכר מן הריח החרוף והנודף של תורה, שישביה הק' מלאה ממנו" (הגר"ש רחובסקי זצ"ל)